

Υπόθεση C-743/23

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία κατάθεσης:

4 Δεκεμβρίου 2023

Αιτούν δικαστήριο:

Landessozialgericht für das Saarland (Γερμανία)

Ημερομηνία της απόφασης του αιτούντος δικαστηρίου

15 Νοεμβρίου 2023

Προσφεύγων και εφεσίβλητος:

A

Καθού και εκκαλών:

GKV-Spitzenverband

Αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης

Υποχρεωτική ασφάλιση ασθένειας – Καθορισμός του εφαρμοστέου δικαίου – Άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη – Συνεκτίμηση της επαγγελματικής δραστηριότητας σε τρίτες χώρες

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως

Άρθρο 267 ΣΛΕΕ

Προδικαστικά ερωτήματα

1. Έχει το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004 σε συνδυασμό με το άρθρο 14, παράγραφος 8, του κανονισμού 987/2009 την έννοια ότι, προκειμένου να κριθεί αν ασκείται ουσιώδες μέρος της δραστηριότητας σε κράτος μέλος, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των δραστηριοτήτων του εργαζομένου, συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων του σε τρίτες χώρες;

2. Ή έχει το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004 σε συνδυασμό με το άρθρο 14, παράγραφος 8, του κανονισμού 987/2009 την έννοια ότι, προκειμένου να κριθεί αν ασκείται ουσιώδες μέρος της δραστηριότητας σε κράτος μέλος, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μόνον οι δραστηριότητες που ασκεί ο εργαζόμενος σε κράτη μέλη;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Συμφωνία για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των Κρατών Μελών της, αφενός, και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, αφετέρου (στο εξής: FZA): άρθρο 8 και παράρτημα II, άρθρο 1

Κανονισμός (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (στο εξής: κανονισμός 883/2004): άρθρο 13

Κανονισμός (ΕΚ) 987/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για καθορισμό της διαδικασίας εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004 για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (στο εξής: κανονισμός 987/2009): άρθρα 14, 16

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Gesetz zur Koordinierung der Systeme der sozialen Sicherheit in Europa (νόμος για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας στην Ευρώπη): άρθρο 2

Sozialgesetzbuch Fünftes Buch – Gesetzliche Krankenversicherung (κώδικας κοινωνικών ασφαλίσεων – υποχρεωτική ασφάλιση ασθένειας, στο εξής: SGB V): άρθρο 219a

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της κύριας δίκης

- 1 Αντικείμενο της διαφοράς είναι το ζήτημα αν ο προσφεύγων υπαγόταν σε υποχρεωτική ασφάλιση ασθένειας στη Γερμανία ή την Ελβετία από την 1η Δεκεμβρίου 2015 έως τις 30 Νοεμβρίου 2020.
- 2 Ο προσφεύγων, ο οποίος κατοικεί στη Γερμανία, ασκούσε μισθωτή δραστηριότητα στην Ελβετία από την 1η Δεκεμβρίου 2015 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020. Απασχολήθηκε από την εργοδότηρά του ως ειδικός εξαγωγών, προκειμένου να επισκέπτεται πελάτες στις εγκαταστάσεις τους και να τους παρέχει εκεί συμβουλές, καθώς και να πραγματοποιεί μαθήματα κατάρτισης, σεμινάρια και δοκιμές γευσιγνωσίας. Οι πελάτες βρίσκονταν κατά κύριο λόγο σε χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο προσφεύγων εργάστηκε κανονικά στην Ελβετία και τη Γερμανία 10,5 ημέρες ανά τρίμηνο. Η δραστηριότητα στη Γερμανία συνίστατο σε εργασία από το σπίτι στον τόπο κατοικίας του προσφεύγοντος. Ο προσφεύγων

λάμβανε τις μηνιαίες αποδοχές κατά τρόπο ενιαίο, χωρίς αναλογική κατανομή βάσει του τύπου άσκησης της δραστηριότητας.

- 3 Στις 19 Νοεμβρίου 2015 απευθύνθηκε στον καθού, ισχυριζόμενος ότι απασχολείται στην Ελβετία και ότι ασκούσε λιγότερο από το 25 % της δραστηριότητάς του στη Γερμανία.
- 4 Την 1η Δεκεμβρίου 2015, ο προσφεύγων υπήχθη σε ασφάλιση ασθένειας στην Ελβετία. Με έγγραφο της 22ας Φεβρουαρίου 2016, η υπηρεσία εισφορών κοινωνικής ασφάλισης του καντονίου Μπάζελ-Στατ του γνωστοποίησε ότι έλαβε το αποδεικτικό ασφάλισης ασθένειας και ότι λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι ο προσφεύγων υπήχθη στην υποχρεωτική ασφάλιση στην Ελβετία βάσει του Krankenversicherungsgesetz (γερμανικού νόμου περί ασφάλισης ασθένειας, στο εξής KVG), σύμφωνα με τις διμερείς συμφωνίες (ασφάλιστρο ΕΕ/ΕΖΕΣ για τη Γερμανία).
- 5 Με απόφαση της 18ης Αυγούστου 2016, ο καθού, στηριζόμενος στο άρθρο 13 του κανονισμού 883/2004, έκρινε ότι στην επίμαχη σχέση εργασίας θα εφαρμοζόταν για την περίοδο από 1η Δεκεμβρίου 2015 έως τις 30 Νοεμβρίου 2020 η γερμανική νομοθεσία περί κοινωνικής ασφάλισης και εξέδωσε το αντίστοιχο πιστοποιητικό A1. Κατ' αυτόν, ο προσφεύγων ασκεί τη μισθωτή δραστηριότητα κανονικά σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη. Περισσότερο από ένα ουσιώδες μέρος της δραστηριότητας πραγματοποιείται στη χώρα κατοικίας του, ήτοι στη Γερμανία, ώστε τυγχάνει εφαρμογής η γερμανική νομοθεσία περί κοινωνικής ασφάλισης.
- 6 Με απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2020, ο καθού απέρριψε την ένσταση που υπέβαλε ο προσφεύγων κατά της απόφασης αυτής. Κατ' αυτόν, στην προκείμενη υπόθεση έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του κανονισμού 883/2004 και του κανονισμού 987/2009. Δεδομένου ότι οι κανονισμοί αυτοί εφαρμόζονται αποκλειστικά εντός του εδαφικού τους πεδίου εφαρμογής, σημασία έχουν μόνον οι δραστηριότητες στις χώρες που εμπíπτουν στο εν λόγω πεδίο εφαρμογής. Συναφώς, πρέπει στη συγκεκριμένη περίπτωση να ληφθεί υπόψη μόνο η αναλογία του χρόνου εργασίας του προσφεύγοντος στη Γερμανία και την Ελβετία. Στο πλαίσιο αυτό, ο προσφεύγων ασκεί ουσιώδες μέρος της δραστηριότητας στη χώρα κατοικίας.
- 7 Στις 28 Δεκεμβρίου 2020, ο προσφεύγων άσκησε προσφυγή κατά της απόφασης αυτής.

Κύρια επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 8 Ο προσφεύγων εξέθεσε ότι η περίοδος μισθωτής δραστηριότητάς του στην Ελβετία κάλυπτε το χρονικό διάστημα από την 1η Ιανουαρίου 2015 έως και τις 31 Δεκεμβρίου 2020. Για τον προσδιορισμό του ουσιώδους μέρους του χρόνου εργασίας, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον ο χρόνος εργασίας στη Γερμανία και την Ελβετία, αλλά μάλλον το σύνολο της απασχόλησής του,

συμπεριλαμβανομένων, επομένως, των δραστηριοτήτων του σε τρίτες χώρες. Περαιτέρω, δεν προκύπτει ότι ο καθού ενημέρωσε προσηκόντως τον ελβετικό φορέα σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009, οπότε η προσβαλλόμενη απόφαση δεν μπορεί να έχει δεσμευτικό αποτέλεσμα. Επιπλέον, καθ' όλη τη διάρκεια της απασχόλησής του στην Ελβετία, ο προσφεύγων ήταν εγγεγραμμένος στους φορείς κοινωνικής ασφάλισης ως εργαζόμενος υποκείμενος σε εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Η υπηρεσία εισφορών κοινωνικής ασφάλισης του καντονίου Μπάτζελ-Στατ αποφάσισε την υποχρεωτική υπαγωγή του στην ασφάλιση ασθένειας ως μεθοριακού εργαζομένου στην Ελβετία (απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 2016, η οποία ισχύει επίσης υποχρεωτικά για τον καθού σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 987/2009). Επιπλέον, ο καθού δεν μερίμνησε με κανέναν τρόπο ώστε οι γερμανικοί φορείς κοινωνικής ασφάλισης να εφαρμόσουν την απόφαση της 18ης Αυγούστου 2016. Περαιτέρω, ο καθού ουδόλως επεδίωξε να ολοκληρώσει τη διαδικασία της ένστασης εντός εύλογου χρονικού διαστήματος. Αντιθέτως, αυτή είχε μείνει σε εκκρεμότητα για τέσσερα έτη. Λόγω της συμπεριφοράς αυτής του καθού, ο προσφεύγων μπορούσε ευλόγως να προσδοκά ότι ο καθού δεν θα ενέμενε στην αρχική απόφαση.

- 9 Ο καθού εξέθεσε ότι, ως φορέας της χώρας κατοικίας του προσφεύγοντος, ήταν αρμόδιος για την απόφαση που έλαβε σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009 σε συνδυασμό με το άρθρο 219a SGB V. Επίσης, ενημέρωσε τόσο τον ελβετικό φορέα όσο και την προσηκόντως σχετικά με την από 18 Αυγούστου 2016 απόφασή του.
- 10 Κατόπιν αιτήματος του Sozialgericht (δικαστηρίου κοινωνικών υποθέσεων), η Bundesamt für Sozialversicherungen in Bern (Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Κοινωνικών Ασφαλίσεων της Βέρνης) απάντησε ότι η από 18 Αυγούστου 2016 απόφαση του καθού δεν είχε διαβιβασθεί στον αρμόδιο ελβετικό φορέα, ήτοι στο Ταμείο Συμψηφισμού Μπάτζελ-Στατ. Δεν υφίστανται αντιρρήσεις σχετικά με την εφαρμοστέα νομοθεσία, όπως καθορίστηκε από τον καθού. Αφορά αναδρομική περίοδο και το πιστοποιητικό A1 μπορεί επίσης να εκδοθεί για αναδρομική περίοδο. Επιπλέον, το πιστοποιητικό A1 έχει απλώς δηλωτικό χαρακτήρα. Ελλείπει πιστοποιητικού, η εφαρμοστέα νομοθεσία περί κοινωνικής ασφάλισης προσδιορίζεται σύμφωνα με τις γενικές αρχές του κανονισμού 883/2004. Δεδομένου ότι η Ελβετία έχει πλέον λάβει γνώση σχετικά με τον καθορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας από τον καθού και συμφωνεί, το γεγονός ότι ο καθορισμός δεν καταχωρήθηκε προσηκόντως στην Ελβετία το 2016 δεν έχει πλέον σημασία. Το Ταμείο Συμψηφισμού Μπάτζελ-Στατ εξέδωσε για τον προσφεύγοντα –εν αγνοία των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης και του καθορισμού από τον καθού– πιστοποιητικό A1 για την περίοδο από 1η Ιανουαρίου 2019 έως 31 Δεκεμβρίου 2020, το οποίο αποδεικνύει την εφαρμογή της ελβετικής νομοθεσίας περί κοινωνικής ασφάλισης. Εντούτοις, εάν επιβεβαιωθεί ο καθορισμός της γερμανικής νομοθεσίας, το ελβετικό πιστοποιητικό θα πρέπει να κηρυχθεί άκυρο, οι δε εισφορές θα πρέπει να επιστραφούν στον Ελβετό εργοδότη. Για τις περιόδους από την 1η Δεκεμβρίου 2015 έως 31 Δεκεμβρίου 2018, καθώς και από 1η Ιανουαρίου 2021 δεν

προσκομίσθηκε στο Ταμείο Συμψηφισμού κανένα πιστοποιητικό A1, ούτε ζητήθηκε απόσπαση μέσω του Ελβετού εργοδότη.

- 11 Με απόφαση της 4ης Αυγούστου 2022, το Sozialgericht für das Saarland (δικαστήριο κοινωνικών υποθέσεων του ομόσπονδου κρατιδίου του Σάαρ, Γερμανία) ακύρωσε την απόφαση της 18ης Αυγούστου 2016 και υποχρέωσε τον καθού να καθορίσει την ελβετική νομοθεσία ως εφαρμοστέα αναφορικά με την απασχόληση του προσφεύγοντος στην προσηπικληθείσα από την 1η Δεκεμβρίου 2015 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020, σύμφωνα με το άρθρο 13 του κανονισμού 883/2004 σε συνδυασμό με το άρθρο 16 του κανονισμού 987/2009.
- 12 Στο σκεπτικό του, το Sozialgericht (δικαστήριο κοινωνικών υποθέσεων) εξέθεσε, κατ' ουσίαν, ότι η εφαρμογή του ελβετικού δικαίου προκύπτει από το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 883/2004, ήτοι από τη νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένη η επιχείρηση που απασχολεί τον προσφεύγοντα (εν προκειμένω: Ελβετία), δεδομένου ότι ο προσφεύγων δεν ασκεί ουσιώδες μέρος των δραστηριοτήτων του στο κράτος μέλος κατοικίας (εν προκειμένω: Γερμανία). Εάν από τις περίπου 65 εργάσιμες ημέρες ανά τρίμηνο απέμειναν μόνο 10,5 στη Γερμανία (σχεδόν 1/6), αυτό δεν μπορεί πλέον να θεωρηθεί ουσιώδες κατά την έννοια του άρθρου 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004 και του άρθρου 14, παράγραφος 8, του κανονισμού 987/2009.
- 13 Με βάση την άποψη του καθού ότι για τον καθορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας πρέπει να ληφθούν υπόψη μόνο η Ελβετία και η Γερμανία με την αναλογία του χρόνου απασχόλησης σε αυτές, η απόφαση κατά το άρθρο 16, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009 θα μπορούσε να ληφθεί μόνο για την απασχόληση που πραγματοποιήθηκε εκεί. Τούτο δεν μπορεί να συναχθεί ούτε από τη διατύπωση του άρθρου 13, παράγραφοι 1 και 3, του κανονισμού 883/2004, του άρθρου 14, παράγραφος 8, του κανονισμού 987/2009, ούτε ανταποκρίνεται στην έννοια και τον σκοπό τους, ήτοι τον καθορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας για (μια) απασχόληση. Η ερμηνεία των κανόνων από τον καθού θα είχε ως αποτέλεσμα την αφύσικη διάσπαση μιας ενιαίας πραγματικής κατάστασης, εν προκειμένω της εργασιακής σχέσης. Στο ίδιο πνεύμα με την ερμηνεία που έγινε δεκτή στην παρούσα υπόθεση έχει ήδη αποφανθεί το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: ΔΕΕ) στην απόφαση της 19ης Μαΐου 2022, Ryanair (C-33/21, EU:C:2022:402). Αρμόδιος για τον καθορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας, ο οποίος πρέπει να γίνει μετά τη λήψη απόφασης περί ανάληψης υποχρέωσης, είναι ο καθού.
- 14 Στις 6 Σεπτεμβρίου 2022, ο καθού άσκησε έφεση κατά της δικαστικής απόφασης, η οποία του είχε επιδοθεί στις 9 Αυγούστου 2022.
- 15 Ως λόγο της έφεσης υποστήριξε ότι οι διατάξεις του κανονισμού και, επομένως, η έννομη συνέπεια του καθορισμού αφορούσαν αποκλειστικά δραστηριότητες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κανονισμών. Εάν ο Ευρωπαίος νομοθέτης ήθελε να λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο της εξέτασης του άρθρου 13 του

κανονισμού 883/2004 δραστηριότητες που ασκούνται σε τρίτες χώρες, θα είχαν θεσπισθεί συναφώς διατάξεις οι οποίες θα κάλυπταν και τις λοιπές περιπτώσεις που ρυθμίζονται στο άρθρο 13 του κανονισμού 883/2004.

- 16 Η απόφαση της 19ης Μαΐου 2022, Ryanair (C-33/21, EU:C:2022:402), αφορά την ιδιαίτερη περίπτωση του ιπτάμενου προσωπικού. Σε κανένα σημείο της απόφασης δεν αναφέρεται ότι τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα ασκούσαν δραστηριότητες σε κράτος στο οποίο δεν εφαρμόζεται ο κανονισμός. Επομένως, η απόφαση δεν ήταν κατάλληλη για την αποσαφήνιση του εν λόγω ζητήματος. Δύο περαιτέρω αποφάσεις (C-631/17, EU:C:2019:381 και C-372/20, EU:C:2021:962) επεσήμαναν ότι ούτε το ΔΕΕ είχε ακόμη παγιωμένη θέση για το εν λόγω ζήτημα και ότι η υφιστάμενη νομολογία είναι αντιφατική.
- 17 Κατά τα λοιπά, ο καθού –σε περίπτωση κατά την οποία καθόριζε, βάσει δεσμευτικής απόφασης, την ελβετική νομοθεσία περί κοινωνικής ασφάλισης ως εφαρμοστέα– είναι μεν αρμόδιος για τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου εφόσον χώρα κατοικίας είναι η Γερμανία, όχι όμως για την έκδοση του πιστοποιητικού A1 (εάν είναι εφαρμοστέο το ελβετικό δίκαιο). Η διαδικασία του άρθρου 16 του κανονισμού 987/2009 προβλέπει ότι ο αρμόδιος ελβετικός φορέας ενημερώνεται για τον καθορισμό και ακολούθως εκδίδει το πιστοποιητικό A1. Ο προσδιορισμός είναι, κατ' αρχάς, μόνο προσωρινός, ο δε αρμόδιος ελβετικός φορέας έχει στην περίπτωση αυτή το δικαίωμα να προβάλει αντιρρήσεις εντός δύο μηνών. Ο αρμόδιος ελβετικός φορέας δεν θα δεσμευόταν από απόφαση γερμανικού δικαστηρίου, δεδομένου ότι αυτή δεν παράγει κανένα αποτέλεσμα εκτός της γερμανικής επικράτειας. Όπως είναι ήδη γνωστό, ο αρμόδιος ελβετικός φορέας συμερίζεται την άποψη του καθού και θεωρεί ότι δεν είναι δυνατό να ληφθεί υπόψη ο χρόνος εργασίας εκτός του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού 883/2004. Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί δεδομένο ότι ο ελβετικός φορέας θα κάνει χρήση της δυνατότητάς της να προβάλει αντιρρήσεις.
- 18 Ο καθού ζητεί να εξαφανισθεί η απόφαση του Sozialgericht für das Saarland (δικαστηρίου κοινωνικών υποθέσεων του ομόσπονδου κρατιδίου του Σάαρ), της 4ης Αυγούστου 2022 και να απορριφθεί η προσφυγή.
- 19 Ο προσφεύγων και η προσεπικληθείσα ζητούν να απορριφθεί η έφεση και να διατηρηθεί σε ισχύ η εκκαλούμενη απόφαση.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

- 20 Από την ορθή ερμηνεία του άρθρου 13 του κανονισμού 883/2004 και του άρθρου 14 του κανονισμού 987/2009 εξαρτάται σε ποιο κράτος υπαγόταν ο προσφεύγων σε υποχρεωτική ασφάλιση ασθένειας κατά την επίμαχη περίοδο από την 1η Δεκεμβρίου 2015 έως τις 30 Νοεμβρίου 2020. Ο καθορισμός του εφαρμοστέου δικαίου σε περιπτώσεις κατά τις οποίες μια δραστηριότητα ασκείται κανονικά σε περισσότερα κράτη μέλη βασίζεται στο άρθρο 13 του κανονισμού 883/2004, η εφαρμογή του οποίου ρυθμίζεται από το άρθρο 16 του κανονισμού 987/2009.

- 21 Το άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 987/2009 είναι συναφές, δεδομένου ότι ο προσφεύγων άσκησε δραστηριότητα σε δύο κράτη μέλη, ήτοι στη Γερμανία και την Ελβετία. Η FZA, παραπέμποντας ρητώς, με το τμήμα Α του παραρτήματος ΙΙ αυτής, στις διάφορες γλωσσικές αποδόσεις του, στους κανονισμούς 1408/71 και 883/2004, επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής τους στην Ελβετική Συνομοσπονδία και, ως εκ τούτου, η Ελβετική Συνομοσπονδία δεν πρέπει να θεωρηθεί, για τις ανάγκες της υπό κρίση υποθέσεως, ως τρίτο κράτος, αλλά ως κράτος μέλος (ΔΕΕ, απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2022, C-58/21, EU:C:2022:691, σκέψη 38).
- 22 Στη Γερμανία, αρμόδια αρχή κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 987/2009 είναι το Bundesministerium für Arbeit und Soziales (Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων). Το τελευταίο προσδιόρισε τον καθού GKV-Spitzenverband, DVKA, ως αρμόδιο φορέα για τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009 σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η δραστηριότητα ασκείται κανονικά σε περισσότερα κράτη μέλη, εφόσον ο ενδιαφερόμενος έχει την κατοικία του στη Γερμανία, όπως συμβαίνει εν προκειμένω. Η απόφαση τεκμηριώνεται με την έκδοση του πιστοποιητικού A1.
- 23 Σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 2, πρώτη και δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 987/2009, ο καθού οφείλει να προσδιορίζει αμελλητί τη νομοθεσία που εφαρμόζεται στον ενδιαφερόμενο, λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις του άρθρου 13 του κανονισμού 883/2004 και του άρθρου 14 του κανονισμού 987/2009.
- 24 Όσον αφορά το άρθρο 14, παράγραφος 8, του κανονισμού 987/2009, δεν προκύπτει από τις αποδοχές ότι ο προσφεύγων άσκησε ουσιώδες μέρος της μισθωτής δραστηριότητάς του στη Γερμανία. Λάμβανε τις μηνιαίες αποδοχές κατά τρόπο ενιαίο, χωρίς αναλογική κατανομή βάσει του τύπου άσκησης της δραστηριότητας.
- 25 Επομένως, ο χρόνος της εργασίας αποκτά καθοριστική σημασία. Από τις περίπου 65 εργάσιμες ημέρες του τριμήνου, ο προσφεύγων εργάστηκε 10,5 ημέρες (περίπου 16 %) στη Γερμανία, άλλες 10,5 ημέρες (περίπου 16 %) στην Ελβετία και τις υπόλοιπες ημέρες σε τρίτες χώρες.
- 26 Εάν έπρεπε να ληφθεί υπόψη ο συνολικός χρόνος εργασίας του προσφεύγοντος, συμπεριλαμβανομένης της δραστηριότητάς του σε τρίτες χώρες, το αιτούν δικαστήριο θα απέρριπτε την έφεση του καθού. Στην περίπτωση αυτή, η αναλογία της δραστηριότητας θα ήταν κατώτερη του 25 % και, ως εκ τούτου, δεν θα συνιστούσε ουσιώδες μέρος της μισθωτής δραστηριότητας. Τούτο θα είχε ως αποτέλεσμα την εφαρμογή του ελβετικού δικαίου. Στην περίπτωση αυτή, ο προσφεύγων θα μπορούσε επίσης να ζητήσει από τον καθού να καθορίσει το ελβετικό δίκαιο ως εφαρμοστέο. Τούτο προκύπτει από το άρθρο 16, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, του κανονισμού 987/2009.

- 27 Εάν έπρεπε να ληφθεί υπόψη ο χρόνος της εργασίας του προσφεύγοντος, μόνον αναφορικά με τη δραστηριότητά του στη Γερμανία και την Ελβετία, χωρίς συνυπολογισθεί η δραστηριότητα στις τρίτες χώρες, το αιτούν δικαστήριο θα έκανε δεκτή την έφεση του καθού και θα εξαφάνιζε την απόφαση του Sozialgericht (δικαστηρίου κοινωνικών υποθέσεων). Στην περίπτωση αυτή, η αναλογία της δραστηριότητας στη Γερμανία θα ανερχόταν σε 50 % και, επομένως, θα συνιστούσε ουσιώδες μέρος της μισθωτής δραστηριότητας. Τούτο θα είχε ως αποτέλεσμα την εφαρμογή του γερμανικού δικαίου.
- 28 Από ό,τι φαίνεται, το ΔΕΕ δεν έχει ακόμη αποφανθεί με σαφήνεια επί του ζητήματος εάν, προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον ασκείται ουσιώδες μέρος της δραστηριότητας σε κράτος μέλος, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το σύνολο της δραστηριότητας, συμπεριλαμβανομένης της δραστηριότητας που ασκείται σε τρίτες χώρες.
- 29 Η απόφαση της 19ης Μαΐου 2022, Ryanair (C-33/21, EU:C:2022:402), αφορούσε το ζήτημα ποια είναι, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του κανονισμού 1408/71 και του κανονισμού 883/2004, όπως είχε τόσο μετά την τροποποίηση του 2009 όσο και μετά την τροποποίηση του 2012, η νομοθεσία κοινωνικής ασφάλισης που έχει εφαρμογή στο ιπτάμενο προσωπικό εγκατεστημένης σε κράτος μέλος (Ιταλία) αεροπορικής εταιρίας, το οποίο δεν καλύπτεται από πιστοποιητικά E101, εργάζεται επί 45 λεπτά ημερησίως σε χώρο υποδοχής του πληρώματος, αποκαλούμενο «crew room», τον οποίο η εν λόγω αεροπορική εταιρία διαθέτει στο έδαφος άλλου κράτους μέλους όπου διαμένει το ιπτάμενο προσωπικό, και το οποίο, κατά τη διάρκεια του υπόλοιπου χρόνου εργασίας, επιβαίνει στα αεροσκάφη της εν λόγω αεροπορικής εταιρίας.
- 30 Από την απόφαση αυτή δεν μπορεί να συναχθεί αν πρέπει στο πλαίσιο του άρθρου 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004 να λαμβάνονται επίσης υπόψη δραστηριότητες που ασκούνται σε τρίτη χώρα. Κατά το αιτούν δικαστήριο, δεν μπορεί να υποτεθεί, όπως δέχθηκε το Sozialgericht (δικαστήριο κοινωνικών υποθέσεων), ότι κατά το ΔΕΕ είναι αδιάφορο, όσον αφορά τον προσδιορισμό του ουσιώδους μέρους των δραστηριοτήτων στο κράτος μέλος κατοικίας (συγκεκριμένα στην Ιταλία), σε ποια άλλα συμβαλλόμενα κράτη ή τρίτες χώρες απασχολούνταν επίσης οι εργαζόμενοι, καθόσον διαφορετικά θα είχε γίνει συναφώς ρητή μνεία. Η απόφαση ουδόλως αναφέρει αν οι εν λόγω εργαζόμενοι πράγματι απασχολούνταν σε τρίτες χώρες. Βάσει των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης αυτής, δεν υπήρχε λόγος να ασχοληθεί το ΔΕΕ με το επίμαχο, εν προκειμένω, ζήτημα.
- 31 Με την απόφαση της 8ης Μαΐου 2019, Inspecteur van de Belastingdienst (C-631/17, EU:C:2019:381), το ΔΕΕ έκρινε ότι, παρά το γεγονός ότι οι δραστηριότητες ασκούνταν εκτός του εδάφους της Ένωσης, εντούτοις η επίμαχη σχέση εργασίας διατηρεί αρκούντως στενό σύνδεσμο με το εν λόγω έδαφος, δεδομένου ότι, κατά την κρίσιμη περίοδο, ο εργαζόμενος διατηρούσε την κατοικία του στη Λεττονία και ότι ο τόπος εγκατάστασης του εργοδότη του βρισκόταν στις Κάτω Χώρες. Όσον αφορά την προκείμενη διαδικασία συνάγεται

εξ αυτού ότι το γεγονός ότι ο προσφεύγων δεν απασχολήθηκε μόνο στη Γερμανία και την Ελβετία, αλλά και σε τρίτες χώρες, δεν αποκλείει την ύπαρξη αρκούντως στενού συνδέσμου μεταξύ της εργασιακής σχέσης του προσφεύγοντος και του εδάφους της Ένωσης. Τούτο δεν αμφισβητείται, εξάλλου, από τους διαδίκους. Πέραν τούτου, όμως, το ΔΕΕ εκθέτει ότι οι ειδικοί κανόνες που προβλέπονται στα άρθρα 12 έως 16 του κανονισμού 883/2004, και, επομένως, ιδίως το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004 δεν τυγχάνουν εφαρμογής. Επομένως, από την απόφαση δεν μπορεί να συναχθεί αν πρέπει στο πλαίσιο του άρθρου 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004 να λαμβάνονται επίσης υπόψη δραστηριότητες που ασκούνται σε τρίτη χώρα.

- 32 Διευκρίνιση του επίμαχου, εν προκειμένω, ζητήματος δεν προκύπτει ούτε από την απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2021, Finanzamt Österreich (Οικογενειακές παροχές για εργαζόμενους σε αναπτυξιακά προγράμματα) (C-372/20, EU:C:2021:962), την οποία αναφέρει επιπλέον ο καθού. Η προσφεύγουσα εκείνης της κύριας δίκης και τα τέκνα της ήταν Γερμανοί υπήκοοι με δηλωμένη κατοικία στη Γερμανία· ο σύζυγός της και πατέρας των τέκνων ήταν Βραζιλιάνος υπήκοος και ουδέποτε είχε δηλώσει κατοικία στη Γερμανία. Η προσφεύγουσα συνήψε σύμβαση εργασίας με αυστριακή μη κυβερνητική οργάνωση. Δυνάμει της σύμβασης αυτής, ο τόπος υπηρεσίας της προσφεύγουσας βρισκόταν στη Βιέννη (Αυστρία) και τα μέλη της οικογένειάς της καθώς και η ίδια υπάγονταν, όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση, στο Wiener Gebietskrankenkasse (τοπικό ταμείο ασφάλισης ασθενείας της Βιέννης, Αυστρία). Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης, αφού παρακολούθησε μαθήματα προετοιμασίας στη Βιέννη, άρχισε την εργασία της σε αποστολή στην Ουγκάντα.
- 33 Το ΔΕΕ έκρινε, κατ' αρχάς, εκ νέου ότι το γεγονός και μόνον ότι οι δραστηριότητες ενός εργαζομένου ασκούνται εκτός του εδάφους της Ένωσης δεν αρκεί για να αποκλεισθεί η εφαρμογή των κανόνων της Ένωσης, και ειδικότερα του κανονισμού 883/2004, εφόσον η εργασιακή σχέση διατηρεί αρκούντως στενό σύνδεσμο με το έδαφος αυτό. Το ΔΕΕ δέχθηκε ότι υφίσταται αρκούντως στενός σύνδεσμος με το έδαφος της Ένωσης, και ειδικότερα το αυστριακό έδαφος (ο εργοδότης είναι εγκατεστημένος στην Αυστρία). Η εργαζόμενη πραγματοποίησε περίοδο κατάρτισης στο κράτος μέλος αυτό πριν από την αποστολή της στην τρίτη χώρα καθώς και περίοδο επανένταξης μετά την εν λόγω αποστολή. Η σύμβαση εργασίας συνήφθη σύμφωνα με το αυστριακό δίκαιο, η εργαζόμενη υπάγεται στο αυστριακό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και αναλαμβάνει τις αποστολές της στο πλαίσιο της αναπτυξιακής βοήθειας που παρέχει η Δημοκρατία της Αυστρίας. Το ΔΕΕ ερμήνευσε το άρθρο 11, παράγραφος 3, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004 υπό την έννοια ότι ορίζει τη νομοθεσία του κράτους μέλους του εργοδότη, δηλαδή την αυστριακή νομοθεσία, ως τη μόνη νομοθεσία στην οποία πρέπει να υπαχθεί η εν λόγω εργαζόμενη και ότι δεν απαιτείται προς τούτο η εφαρμογή του επικουρικού κανόνα του άρθρου 11, παράγραφος 3, στοιχείο ε', του κανονισμού 883/2004. Ο ειδικός κανόνας του άρθρου 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004 δεν είχε σημασία στην απόφαση.

- 34 Για τους προεκτεθέντες λόγους, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η ερμηνεία του άρθρου 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004, σε συνδυασμό με το άρθρο 14, παράγραφος 8, του κανονισμού 987/2009, όσον αφορά το ζήτημα αν, προκειμένου να κριθεί αν ασκείται ουσιώδες μέρος της δραστηριότητας σε κράτος μέλος, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των δραστηριοτήτων του εργαζομένου, συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων του σε τρίτες χώρες, δεν είναι απαλλαγμένη από αμφιβολίες και θεωρεί ότι υπάρχει ανάγκη αποσαφήνισης, όπως διατυπώνεται στα προδικαστικά ερωτήματα.

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ